

Árpádházi Szent Erzsébet

II. Endre király és Gertrud királyné gyermeke volt, Pozsonyban született 1207-ben. Már gyermekkorában eljegyezték Hermann türingiai örgrófnak, II. Endre szövetségeseének Lajos nevű fiával s ettől kezdve a kor szokásai szerint jövendőbelijének otthonában, Wartburg várában nevelkedett. Korán jelentkező mély vallásossága éles ellentétben állott környezetének világias felfogásával. 1221-ben lépett házasságra völegényével. Édesanyja oly bőségesen gondoskodott róla, hogy az övéhez hasonló fényes és drága hozományt Tübingiában még soha sem láttak. Házassága boldog volt, egy fia s két leánya született, akik közül egyet, a kis Gertrudot később boldoggá avatták.

Gyermekekded vallásosságában s kifogyhatatlan szeretetében a szegények s a betegek iránt, mely már kora-ifjúságától kezdve megnyilvánult benne s amelynek számos bajos vonását tartotta fenn a legenda, megerősítette őt lelkiatyja, a minorita Rodeger. Férje, Lajos örgróf teljes megértéssel támogatta Erzsébet jótékonyágát s mélyen valóságos buzgalmát. Mikor azonban 1227-ben, mint keresztes lovag Otrantónál elesett, Erzsébetet, akit világias gondolkozású és kapzsi németországi rokonai már eddig is irigy szemmel néztek, most kiüldözték otthonából s a 20 éves özvegyét három gyermekével a legnagyobb nyomorba taszították. Különösen sógora, Raspe Henrik járt elől a kegyetlenségekben vele szemben. Abban a korban, amikor a fejedelmek legtöbb gondja a mások birtokainak elharácsolása volt, ez sehogy sem értette meg Erzsébet önfeláldozó könyörületét s nem tudta neki megbocsátani, hogy egyszer eladott birtoka árát, 64.000 aranyat osztott ki az éhinségtől sújtott szegények között s kórházakat alapított szegényei számára. Ez a gonosz lelkiület indította arra a fiatal örgrófot, hogy sógornőjét télvíz idején üzte ki gyermekeivel a várból.

Erzsébet három évig ette a nyomoruság kenyerét s ezidő alatt kézzakarva nem értesítette magyarországi rokonait, csupán Eckbert bambergi püspöktől fogadott el kisebb adományokat, amelyből családját fenntartotta. Utóbb a kegyetlen Henrik is visszahívta s Marburgot és vidékét adta neki. Erzsébet ettől kezdve csak a szegényeknek és betegeknek élt. Bár a legvisszataszítóbb betegségben lévőket ápolta, életét mindig vidáman, derűsen, valóban szerzeteshez méltóan viselte. Alig huszonnégy éves korában halt meg (1231 november 17) Marburgban s a nép azonnal szentként tisztelte a magyar kiráyleányt. IX. Gergely pápa már 1235-ben — halála után 4 évre — szentté avatta s még ugyanazon évben megkezdték az emlékére emelt marburgi Szent Erzsébet-templom építését, amely a német csucsives építészet egyik legnagyobb remeke.

Hazánkban az ő nevére épült a kassai dóm (1474—1477), ennek főoltárán látható az életéből vett 12 jelenet: Születése; Fogadtatása Thüringiában; A fészület és a rózsák csodája; Látomása szentmise alatt; A palástcsoda; Férje, Lajos herceg a Szentföldre indulásakor bucsuzik tőle; Kiűzetése Wartburgból; A koldusasszony Eisenachban sárba ta-

szítja Erzsébetet; Pokolvaras beteg haját nyirja; Fakádban bélpoklost fürdet; Halála Wartburgban.

Máig is a szegények és betegek védőszentjét tiszteli benne a világ.

Dal a lillomos királyihoz

Hirünket — régi krónikások írják —
 Harangkongás és lódobaj előzte.
 Tavaszból jöttünk s vágattunk az őszbe...
 Nem hoztunk tömjént, aranyat, vagy mirhát.
 Nyeregkápánkat verte pusztá vas.
 Előttünk bástyaerdő, zord, magas.
 De rohamunktól porba omlott minden,
 Mert mi voltunk a büntetés, a végzet.

...S az ősz, az ősz — hajl — mégis megigézett.
 Pogányerőnket lassanként kilopta,
 Vagy önmagának fordította vissza.
 Azóta, ki a Tisza vizét issza,
 Kihajt szívében bánatunknak bokra
 S pásztortüznél, ha szeme multba tágul
 (Lovak nyomában nem terem virág!)
 Megittasul a kakukfü szagátul
 És ráborul a csalfa délibáb...

De délibábon, ködökön keresztül,
 Mint égnek tartott fordított harang,
 Fehér liliom árnyékrajza rezdül
 És halkán csenget benn egy tiszta hang.
 Kútgémekek alján fölriad a csorda.
 A liliom meg csendit csendesen.
 ...Zúg a Tiszának gátbontó sodra.
 Piroslík fönn egy csillag véresen.

S úgy állsz közöttünk szüzen és fehéren,
 Imre királyfi: Égi liliom,
 Mint a kereszt a hősi sirokon,
 Vagy szentelt ostya oltárterítéken.

Te vagy a multunk szent engesztelése,
 Te vagy az ontott vérnek tisztítója,
 Te vagy a magyar lélek szívverése,
 Te vagy hitünknek új életadója.
 Te benned fürdik meg pihés reményünk,
 Hogy bizalommal izmosodjon Benned.
 Titkon Tetőled kérjük: Meddig élünk?
 Nyerünk az Égtől irgalmat, kegyelmet?